

Normy Biskupství královéhradeckého

Normae Episcopatus Reginae Gradecensis

**Směrnice pro přípravu dětí
k prvnímu svatému přijímání
a svátosti smíření**

3/2006 NRG

Obsah

Úvod.....	3
1 Podmínky pro zahájení bezprostřední přípravy dětí k prvnímu svatému přijímání	3
1.1 Věk dítěte.....	3
1.2 Další vzdělávání a duchovní formace dítěte	4
1.3 Zapojení do života farního společenství	4
1.4 Zdravotně postižené děti a děti z jiných kulturních prostředí.....	5
1.5 Doporučený přístup k zahájení přípravy dítěte ke svátostem.....	5
2 Průběh a obsah přípravy dětí ke svátostem.....	6
2.1 Průběh přípravy.....	6
2.2 Obsah bezprostřední přípravy	7
2.3 Metodické materiály k přípravě dětí.....	7
3 Liturgie slavností	8
3.1 Slavení svátosti smíření a pokání	8
3.2 Slavení slavnosti prvního svatého přijímání dětí.....	8
4 Závěrečné ustanovení	9
Příloha 1	10
P 1.1 Katechismus katolické církve	10
P 1.2 Kodex kanonického práva	11
P 1.3 Všeobecné direktorium pro katechizaci.....	12
P 1.4 Katechetické směrnice České biskupské konference.....	13
P 1.5 Quam singulari.....	13
P 1.6 O užívání rozumu a schopnosti poznávání z pedagogické a psychologické literatury.....	16
P 1.7 O spolupráci rodičů při přípravě na první svaté přijímání	17
Příloha 2	18
P 2.1 Publikace a pomůcky dostupné na Katechetickém centru	18
P 2.2 Časopisy Duha – monotematická čísla	19

Úvod

Následující text vychází z dokumentů římskokatolické církve, které se vztahují k přípravě, prvnímu přijetí a dále k životu ze svátostí. Příslušné texty z těchto dokumentů jsou uvedeny v příloze.

Hlavním cílem tohoto textu je stanovit pravidla, která budou vodítkem duchovním a rodičům při organizování přípravy dětí na první svaté přijímání ve farnosti v současných podmínkách královéhradecké diecéze.

Text se dále zmiňuje především o prvním svatém přijímání, zároveň se předpokládá, že mu bude předcházet i první přistoupení ke svátosti smíření a že příprava se bude týkat obou těchto svátostí.

Jedná se o **posouzení předpokladů**, za kterých může být dítě připravováno k prvnímu přijetí svátosti oltářní a svátosti smíření, a dále o **formu a naukový obsah přípravy** k prvnímu přijetí těchto svátostí.

1 Podmínky pro zahájení bezprostřední přípravy dětí k prvnímu svatému přijímání

Podmínky, které stanovíme dítěti k přistoupení ke svátosti smíření a k prvnímu svatému přijímání, musejí odpovídat duchu církevních dokumentů (viz Příloha 1 – Církevní dokumenty k prvnímu přijetí svátosti oltářní a svátosti smíření).

1.1 Věk dítěte

Církevní dokumenty zmiňují věk rozlišování. Prakticky se týká rozlišení dobrého jednání od zlého a svátostného chleba od obyčejného pokrmu.

Tyto schopnosti mají dnešní děti již od velmi útlého věku. Malé děti vnímají jako dobré to, s čím jsou spokojeni rodiče, a jako špatné to, co rodiče zlobí. Vidí svoje činy na základě materiálního důsledku (špatné je, když něco rozbilo) nebo afektivního důsledku (zda rodiče mají radost nebo se zlobí). Kolem 6. až 8. roku se morální vědomí dítěte stává více osobním. Dítě poznává při své činnosti důležitost úmyslu. Už začíná rozlišovat, že dobro a zlo nemusí být tím, s čím souhlasí nebo nesouhlasí ostatní. Kolem 9. až 11. roku dítě potřebuje přesněji vědět, co má dělat, aby mohlo žít přátelství s Ježíšem. Potřebuje čas na to, aby naslouchalo Ježíšovu hlasu a aby byl jeho život konfrontován s evangelními hodnotami, hlavně s příkazem lásky. (Srov. ThDr. Jozef Šelínga: Najvzácnejší dar (příručka pro rodiče, jejichž děti se připravují k přijetí 1. sv. přijímání – je k dispozici na KC ve slovenštině).

Doporučujeme přistupovat ke stanovení úrovně rozlišování u dětí individuálně, tomu přizpůsobit přípravu a počítat s tím, že příprava a první svaté přijímání započne proces, který bude dále pokračovat.

1.2 Další vzdělávání a duchovní formace dítěte

S tím souvisí požadavek **dalšího vzdělávání dětí**, a to vyžaduje **život dítěte v křesťanském společenství**. V našich podmínkách lze podle tohoto kritéria rozdělit děti v zásadě na dvě skupiny:

- a) děti, které odmalička vyrůstají v prostředí křesťanské rodiny či dokonce širšího příbuzenstva, jsou k víře vedeni v denním praktickém životě a k přípravě na první svaté přijímání jsou přiváděny zpravidla v 1. – 3. třídě, výjimečně v předškolním věku.

U těchto dětí je vhodné řídit se jejich touhou po přijímání Těla Kristova v Eucharistii. Ta obvykle přichází již v předškolním věku a je přirozeným vyústěním výchovy a příkladu rodičů. Na rodičích pak bude záležet, do jaké míry se dále budou svým dětem věnovat a povzbuzovat je k objevování pokladu těchto svátostí a životu v nich. Duchovní by měli povzbudit rodiče, aby se nebáli reagovat na potřeby dítěte a na přípravu ke svátostem jej přivedli. Při časném svatém přijímání některého dítěte se může projevit závist jiných rodin, kterou je třeba vhodně usměrnit. Neměla by být překážkou k přípravě disponovaného dítěte.

- b) Druhou skupinu tvoří děti, které v přirozeném křesťanském společenství nežíjí, ale z nějakého důvodu navštěvují hodiny náboženství nebo farní katechezi. O svátostný život mohou projevit zájem buď samy, nebo jim to může být podle uvážení kněze nebo katechety nabídnuto, nejméně však po jednom roce výuky nebo pravidelných návštěv bohoslužeb (řídí se místními podmínkami). V horším případě chodí na náboženství proto, aby si mohli „splnit první svaté přijímání“ dle přání rodičů nebo prarodičů.

Je vhodné využít všech dostupných možností k působení na dítě a rodiče, aby nepovažovali přijetí prvního svatého přijímání za cíl náboženského vzdělávání dětí. Svátosti nepatří ke vzdělávání, ale k životu z víry. Jejich plody ale předpokládají poučení úměrné schopnostem a zkušenostem dítěte, proto je celoživotní. Pokud rodiče nejsou sami schopni dítě ve víře podporovat, měli by alespoň připustit, že tak bude činit někdo jiný a nebudou mu bránit účasti na životě farního společenství.

1.3 Zapojení do života farního společenství

Příprava ke svátostem má být záležitostí celých rodin a také celé farnosti. Proto doporučujeme využít dostupných možností, jak farnost do přípravy zapojit:

- a) Zapojení rodičů do přípravy dětí: společná setkání – vzájemné poznání se a prohloubení znalostí o iniciačních svátostech, společný víkend rodičů a dětí, střídavá forma přípravy mezi katechezí vedenou duchovním nebo katechetou a přípravou rodiče s dítětem podle zadaných propozic...
- b) Ostatní členové farnosti: Modlitba za děti, podíl na přípravě slavnosti, pomoc a podpora rodičům...

Tento požadavek vychází ze skutečnosti, že nežijeme v křesťanské společnosti a ani křesťané často nevědí, co je křesťanský styl života. Proto jsme ve svém růstu ve víře odkázáni na celoživotní katechezi – doprovázení ve víře. Tuto skutečnost by měla vnímat celá farnost a především rodiče dětí, na nichž leží úkol vytvářet dětem křesťanské společenství alespoň v rodině a dle místních možností jim zprostředkovat sdílení v křesťanském společenství jejich vrstevníků.

Zvláštní pomoci k účasti na mši svaté by se mělo dostat dětem z malých obcí, odkud je třeba na mši svatou dojíždět, pokud nenajdou tuto pomoc ve svých rodinách.

1.4 Zdravotně postižené děti a děti z jiných kulturních prostředí

Zdravotně postižené děti

Příprava zrakově nebo sluchově postižených dětí vyžaduje individuální přístup. Odbornou radu poskytně Katechetické centrum.

Způsob přípravy mentálně postižených dětí závisí na jejich možnostech komunikace, doporučujeme konzultaci na Katechetickém centru.

Děti z jiných kulturních prostředí

V našich podmínkách se to týká zejména rómských a vietnamských dětí a dětí ze zemí bývalého Sovětského svazu. Při přípravě dětí z těchto rodin je nutná užší spolupráce s rodinou a přizpůsobení přípravy. Někdy je nutné volit individuální přípravu dítěte doplněnou o vhodný kontakt s ostatními dětmi. Důležitá je pomoc farního společenství.

1.5 Doporučený přístup k zahájení přípravy dítěte ke svátostem

Vzhledem k výše uvedenému lze považovat za základní kritérium pro rozhodnutí o přistoupení dítěte k přípravě na první svaté přijímání odpověď na otázky:

Kdo o první svaté přijímání žádá a proč?

Jaké má dítě v rodině křesťanské zázemí?

Jak může dítěti pomoci farnost?

Odložení svátosti z důvodu nevhodné motivace

Nevhodnou motivaci mohou mít rodiče či prarodiče nebo děti:

- a) je to zvyk „udělat si první svaté přijímání“;
- b) pověřivost;
- c) znevažování svátosti – chci to, protože mne k tomu někdo nutí, ale já o ni vůbec nestojím;
- d) protože jdou ostatní a asi musím také;
- e) prestižní záležitost (náskok před ostatními rodinami).

Doporučujeme o tom s nimi promluvit a dát během přípravy dětem i jejich rodičům prostor ke změně postoje, případně se domluvit na odložení přípravy.

2 Průběh a obsah přípravy dětí ke svátostem

2.1 Průběh přípravy

Rozlišujeme vzdálenou a bezprostřední přípravu.

- a) Vzdálená příprava probíhá prakticky po celý předchozí život dítěte způsobem, jakým je vychováváno ve víře.
- b) Délka bezprostřední přípravy závisí na formě, jakou bude vedena, na velikosti skupiny a složení dětí a na spoluúčasti rodičů, není nutné, aby probíhala celý školní rok, poměrně rozšířena je délka cca 20 – 30 katechezí.
- c) Bezprostřední příprava v prostředí školy v rámci výuky náboženství je nejméně vhodnou formou, protože se neodehrává v prostředí farnosti. Proto musí být doplněna alespoň jedním setkáním s knězem v kostele nebo na faře a vhodným zapojením rodičů.
- d) Preferujeme připravit děti ke svátostem samostatnou **farní katechezí** v malých skupinách (do cca 12 dětí) a počítat s aktivní spoluprací rodičů. Tento způsob umožní i zařazení mladších dětí do přípravy.
- e) Blízkou přípravu lze u starších dětí (9 let a více) vést podle učebnice pro 3. třídu ZŠ. Pro mladší děti nebo smíšené skupiny je třeba vytvořit vlastní postup při respektování charakteru a cílů přípravy. Ta by neměla být postavena jen na znalostech, ale na posilování vztahu k Pánu Ježíši a uvedení do života z modlitby a přijímání těchto svátostí. Výuka ve 3. ročníku pak poslouží k prohloubení a doplnění znalostí. Konzultaci k obsahu a postupu poskytne Katechetické centrum.
- f) Za přípravu dětí ke svátostem zodpovídá duchovní správce farnosti, vlastní přípravu může vést katecheta – laik, děti by se však během ní měli setkat

alespoň jednou s knězem, zvláště kvůli navození důvěry před svátostí smíření a kvůli atmosféře, ve které bude probíhat vlastní slavnost.

- g) Doporučujeme, aby katecheta úzce spolupracoval s rodiči dětí, aktivně je zapojoval do přípravy a spolu s duchovním správcem farnosti i jim nabídnul vhodnou formu obnovy vztahu ke svátostem.

2.2 Obsah bezprostřední přípravy

Obsah přípravy dětí ke svátostem je dán jejich cíly. Ty jsou následující:

- a) porozumění základním pravdám víry (přiměřeně věku), které jsou obsaženy v „Kředu“: tj. osobně poznat v Bohu milujícího Otce, který nám daroval svého Syna a pro jeho vtělení, spasitelnou smrt a zmrtvýchvstání nám dal první a největší dar Ducha svatého, který v nás dál koná svoje dílo, tj. přivtěluje nás k Bohu, shromažďuje v církvi a oživuje svým Slovem i Pokrmem;
- b) vést dítě k prožívání víry jako osobního vztahu k Bohu ve společenství církve, rozvíjet jeho modlitbu;
- c) pozvat dítě k poznání a uznání, že je hříšné (nemiluje Boha nade všechno a staví mezi něj a sebe různé překážky): to začíná uvědoměním si Boží lásky, která miluje, zve a odpouští. Pokračuje uvědoměním si odmítnutí Boží výzvy, touhou po odpuštění, vyznáním, lítostí a rozhodnutím změnit se a končí vzdáváním díky Bohu, který mu všechno odpustil (srov. J. Šelunga: Najvzácnější dar);
- d) vést dítě k porozumění mši svaté a k pravidelné a přiměřené účasti na ní;
- e) dovést dítě ke schopnosti rozlišení eucharistického pokrmu od pokrmu obyčejného a k přijímání eucharistického pokrmu v úctě a s úctou s vědomím, že nás posvěcuje;
- f) vést dítě k aktivní účasti na životě celé farnosti.

Naplnění každého z nich bude odpovídat věku a schopnostem dítěte.

2.3 Metodické materiály k přípravě dětí

Základním nejdostupnějším materiálem je učebnice a pracovní listy pro 3. třídu, které lze použít s vědomím, že nejsou připraveny pro farní katechezi, ale pro prohloubení nauky o těchto svátostech při výuce náboženství. Doporučujeme proto využívat i metod, které jsou popsány např. v metodikách pro výuku náboženství v ostatních ročnících ZŠ (tzv. „dynamiky“). Další inspiraci získáte na Katechetickém centru.

Seznam materiálů dostupných na Katechetickém centru a vybraných čísel časopisu „Duha“ k této tematice uvádíme v Příloze 2.

Poznámka k tzv. „zповědním zrcadlům“

Doporučujeme zrevidovat používaná „zповědní zrcadla“, která bývají často velmi obsáhlá a detailně rozebírají přestoupení jednotlivých příkazů Desatera. Používají často dětem nesrozumitelné výrazy a otázky, z nichž jsou mnohé velmi obecné. Jejich hlavní chybou je deformace pohledu dítěte na hřích, Boha a význam odpuštění.

3 Liturgie slavností

K inspiraci ke slavnostem a pobožnostem spojených s prvním přijetím svátostí dětmi doporučujeme **Pastorační příručku pro veřejné pobožnosti** (Karmelitánské nakladatelství 2002), kterou připravila liturgická komise ČBK.

Liturgií spojenou se svátostí smíření a pokání se zabývá příručka **Obřady pokání** vydaná sekretariátem České liturgické komise v roce 1982.

3.1 Slavení svátosti smíření a pokání

Doporučujeme svátost smíření opravdu slavit. Je vhodné, aby individuálnímu udílení svátosti předcházela kající pobožnost, jejíž užitečnost spočívá v pomoci k opravdovému obrácení a očistě srdce (více Obřady pokání str. 17 a 18). Využijte aktivní zapojení dětí (symbolické vyjádření textu pohybem, výtvarně, scénkou; zpěvy; symboly pro očistění při vyjádření lítosti – svíčky, kameny, oheň, voda...). Náměty uvádí např. v poslední kapitole metodická příručka „A přece přinášejí štěstí“ (viz Příloha 2). Dále lze využít příběhů a obrázků ve výše zmíněné publikaci „Najvzácnější dar“. Další inspiraci získáte na KC.

Na kající pobožnost a vykonanou svátost smíření může navazovat společné nebo alespoň rodinné agapé slavící radost z odpuštění.

Scénář kající bohoslužby pro děti uvádí příručka Obřady pokání na str. 184 (pozdrav, čtení z Písma svatého, homilie, zpytování svědomí, úkon kajícího, Otče náš, lítost a předsevzetí, závěrečná modlitba).

3.2 Slavení slavnosti prvního svatého přijímání dětí

Na začátku přípravy doporučujeme vykonat obřad představení dětí farnosti. Scénář je uveden v Pastorační příručce pro veřejné pobožnosti na str. 28.

Během přípravy dětí lze využít příležitostí, jaké nabízejí mše svaté pro rodiny s dětmi tak, aby byli budoucí prvokomunikanti aktivně zapojeni do liturgie. Scénáře mší svatých pro rodiny s dětmi naleznete např. v Katechetickém věstníku vydávaným v Brně a distribuovaným také v královéhradecké diecézi, a jako přílohu v ročnících 2000/01 – k cyklu C, 2001/02 – k cyklu A, 2002/03 – k cyklu B; eucharistické modlitby pro děti jsou uvedeny v Nedělním misálku (viz

Příloha 2). K přípravě kázání lze opět využít příběhů a obrázků ve výše zmíněné publikaci „Najvzácnejší dar“. Další inspiraci získáte na KC.

Součástí mše prvokomunikantů je obnova křestního vyznání, jejíž scénář uvádí Pastorační příručka na str. 30, doporučuje i další prvky této bohoslužby (společný průvod dětí, rodičů, kmotrů a katechetů v úvodu, zapojení dětí do přímluv a obětního průvodu).

Slavnost je vhodné zakončit společným agapé, na jehož přípravě se podílí farnost. Bývá dobrým zvykem věnovat dětem dárky od farnosti, například knížky o modlitbě nebo s biblickými příběhy. K dispozici jsou také výtvarně zpracované upomínkové listy.

Pastorační příručka na str. 34 uvádí též scénář děkovné pobožnosti spojené s adorací odpoledne po slavnosti.

4 Závěrečné ustanovení

Tato směrnice vstupuje v platnost dnem podpisu diecézním biskupem a nabývá účinnosti dne 1. září 2006.

V Hradci Králové dne 10. srpna 2006

N.E.: 1504/2005

Mons. Josef Růt
kancléř

Mons. Dominik Duka OP
diecézní biskup

P 1 Příloha 1

Církevní dokumenty k prvnímu přijetí svátosti oltářní a svátosti smíření

P 1.1 Katechismus katolické církve

„Opírajíce se o učení svatých Písem, apoštolských tradic a o jednomyslné smýšlení ... Otců“ vyznáváme, „že všechny svátosti Nového zákona ustanovil Ježíš Kristus“. (KCC 1114)

Ježíšova slova i skutky během jeho skrytého života i jeho veřejné činnosti byly již spásonosné. Předjímalý moc jeho velikonočního tajemství. Hlásaly a připravovaly na to, co má darovat své církvi, až vše dokoná. Tajemství Kristova života tvoří základy toho, co nyní Kristus rozděluje ve svátostech prostřednictvím služebníků své církve, protože „to, co bylo na našem Spasiteli viditelné, to přešlo do jeho tajemství“. (KCC 1115)

Svátosti jsou „Boží veledíla“ Nové a věčné smlouvy, „síly, které vycházejí“ z Kristova těla, stále živého a oživujícího, jsou to zásahy Ducha svatého, působícího v jeho těle, jímž je církev. (KCC 1116)

Svátosti jsou určeny k posvěcování člověka, k budování Kristova Těla a k Boží oslavě; jako znamení však mají také vzdělávací význam. Víru nejen předpokládají, ale také ji slovy a věcmi živí, posilují a vyjadřují. Proto se nazývají svátosti víry. (srov. II. vatikánský koncil, SC 59 a KCC 1123)

Jsou-li svátosti důstojně slaveny ve víře, udělují milost, jejímž jsou znamením. Jsou účinné, protože v nich působí sám Kristus. Svátosti tedy působí „ex opere operato“ (prostým udělením). Z toho vyplývá, že „svátost se neuskutečňuje spravedlností člověka, který ji uděluje nebo přijímá, ale mocí Boží“. Plody svátostí však závisí také na duchovním rozpoložení toho, kdo je přijímá. Přinášejí plody v těch, kteří je přijímají s požadovanými předpoklady. (srov. KCC 1127, 1128 a 1131)

Svátosti jsou pro věřící nutné ke spáse. Duch uzdravuje a proměňuje ty, kteří svátosti přijímají tak, že je připodobňuje Božímu Synu. Plodem svátostného života je to, že Duch synovství zbožšťuje věřící tím, že je životně spojuje s jediným Synem, Spasitelem. (srov. KCC 1129)

Duch svatý připravuje ke svátostem Božím slovem a vírou, která přijímá slovo v ochotných srdcích. Tak mohou svátosti být posilou a výrazem víry. (KCC 1133)

Ovoce svátostného života je povahy zároveň osobní i církevní. Z jedné strany je tímto ovocem pro každého věřícího život pro Boha v Ježíši Kristu; na druhé straně toto ovoce znamená pro církev růst v lásce a v poslání vydávat svědectví. (KCC 1134)

Skrze svátosti uvedení do křesťanského života dostává člověk nový Kristův život. Nyní, v tomto životě, jej uchováváme „v hliněné nádobě“ (2 Kor 4,7). Nyní je ještě „s Kristem skrytý v Bohu“ (Kol 3,3). Jsme ještě „ve stanu, v kterém tady na zemi bydlíme“ (2 Kor 5,2), který je podroben utrpení, nemoci a smrti. Tento nový život Božího dítěte může být oslaben, ba dokonce ztracen hříchem. (KKC 1420)

Ježíš volá k obrácení. Tato výzva je podstatným prvkem hlásání království. Křest je hlavním místem prvního a základního obrácení. Skrze víru v radostnou zvěst a skrze křest se člověk zřídá zla a získává spásu, to jest odpuštění všech hříchů a dar nového života. Kristova výzva k obrácení však zaznívá v životě křesťanů stále. Toto druhé obrácení je trvalý úkol pro celou církev. Ilustruje ho druhé obrácení svatého Petra poté, co třikrát zapřel svého Mistra. Pohled nezměrného Ježíšova milosrdenství vyvolává u Petra slzy lítosti (Lk 22,61) a po zmrtvýchvstání Páně trojí vyznání jeho lásky k Ježíši. O těchto dvou obráceních říká sv. Ambrož, že v církvi „je voda a slzy: voda křtu a slzy pokání“. (srov. KKC 1427 – 1429)

Svátost pokání a smíření svátostně uskutečňuje Ježíšovu výzvu k obrácení (svátost obrácení), posvěcuje osobní i církevní proces obrácení, lítosti a zadostiučinění křesťana hříšníka (svátost pokání), podstatným prvkem této svátosti je odsouzení a vyznání hříchů před knězem (svátost zpovědi), je také vyznáním a chválou svatosti Boha a jeho milosrdenství vůči hříšnému člověku. Prostřednictvím kněžského rozhřešení uděluje kajcíníkovi „odpuštění a pokoj“ (svátost odpuštění) a dává hříšníkovi Boží lásku, která usmíruje, dává i sílu smířit se se svým bratrem (svátost smíření). (srov. KKC 1423 – 1424)

Přijímáním vzrůstá naše spojení s Kristem. Co působí hmotný pokrm v našem tělesném životě, to podivuhodným způsobem uskutečňuje přijímání v našem duchovním životě. Přijímání těla vzkříšeného Krista rozmnožuje a obnovuje milost přijatou při křtu a dává jí růst. (srov. KCC 1391 a 1392)

Přijímání nás odděluje od hříchů – očišťuje od spáchaných hříchů a chrání proti hříchům budoucím. Posiluje lásku a dává schopnost zbavit se nezřízeného lpění na tvorech a zakořenit se v Kristu. Eucharistie utváří církev – obnovuje, posiluje a prohlubuje přivtělení k církvi. Zavazuje ve vztahu k chudým a je znamením jednoty křesťanů. (srov. KCC 1391 – 1400).

P 1.2 Kodex kanonického práva

Podmínkami k přijetí svátosti eucharistie se KCC nezabývá. Zmiňuje se o nich Kodex kanonického práva ve IV. knize, článek 2, kán. 912 – 914 a 920:

Ke svatému přijímání může být připuštěn každý pokřtěný, kterému v tom nezabraňuje právo. (srov. kán. 912)

Děti mohou přistupovat ke svatému přijímání pouze tehdy, mají-li dostatečné poznávání, jsou-li důkladně připraveny tak, že podle svých možností chápou

tajemství Krista a mohou s vírou a zbožností přijmout Tělo Kristovo. Avšak dětem v nebezpečí smrti se může podat svaté přijímání, když dovedou odlišit Tělo Kristovo od obyčejného chleba a mohou s úctou přijmout sv. přijímání. (kán. 913)

Je především povinností rodičů a těch, kteří je zastupují, jakož i faráře, postarat se, aby děti po dosažení užívání rozumu byly řádně připraveny a co nejdříve se posílily tímto božským pokrmem po vykonání předchozí svátostné zpovědi. Farář dbá o to, aby ke stolu Páně nepřipustil děti, které nedosáhly užívání rozumu nebo nejsou podle jeho mínění dostatečně připraveny. (kán. 914)

Po prvním svatém přijímání je každý věřící povinen přijmout svaté přijímání alespoň jedenkrát do roka. Toto přikázání se má splnit v době velikonoční, leč by se ze spravedlivé příčiny splnilo v jinou roční dobu. (kán. 920)

P 1.3 Všeobecné direktorium pro katechizaci

Kongregace pro klérus, 15. 8. 1997

Stálá výchova ve víře se obrací nejen ke každému křesťanovi, aby jej doprovázela na jeho cestě ke svatosti, ale také na křesťanské společenství jako takové, aby zrálo jak ve svém vnitřním životě lásky k Bohu a bratřím, tak ve své otevřenosti vůči světu jako společenství misijní. Touha a Ježíšova modlitba k Otci jsou neustálou výzvou: „Ať všichni jsou jedno. Jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, tak i oni ať jsou v nás, aby svět uvěřil, že ty jsi mě poslal.“ (Jan 17,21) Přibližovat se krok za krokem k tomuto ideálu vyžaduje ve společenství velkou věrnost, působení Ducha svatého, ustavičně se živit Tělem a Krví Páně a stálou výchovu ve víře při naslouchání Božímu slovu. (z kap. 2 – Katecheze v procesu evangelizace, čl. 70)

čl. 177 Katecheze dětí předškolního a mladšího školního věku – Situace a důležitost raného dětství a dětství školního věku

Toto období života, tradičně rozlišované na první dětství nebo předškolní věk a dětství školního věku, má v očích víry i rozumu samého půvab související s počátky života. „V tomto věku se nabízejí cenné možnosti pro budování církve a pro humanizaci naší společnosti“. Díky daru křtu je dítě Kristem prohlášeno privilegovaným členem Božího království.

Z různých důvodů, dnes možná více než včera, dítě vyžaduje plný ohled a pomoc ve své potřebě lidského i duchovního růstu, a to i prostřednictvím katecheze, která křesťanským dětem nikdy nesmí chybět. Kdo mu přece dal život a obohatil ho darem křtu, má povinnost jej trvale živit.

Charakteristické znaky katechizace dětí předškolního i školního věku

čl. 178. Katechizace malých dětí je nutně spojena s jejich situací a životními podmínkami a je dílem různých výchovných činitelů, které se navzájem doplňují.

Je možno poukázat na některé činitele, jež mají zvláštní význam a univerzální rozsah:

- Předškolní a školní věk, každý chápaný a ovlivňovaný podle zvláštních rysů jemu vlastních, představují dobu prvního zapojování do společnosti a lidské i křesťanské výchovy v rodině, ve škole a v církvi vůbec, a tedy jsou chápány jako rozhodující chvíle pro budoucnost víry.
- Podle pevné tradice je tato etapa života obdobím, v němž se obvykle uskutečňuje uvedení do křesťanství, započaté křtem. Přijímáním svátostí se směřuje k první organické formaci víry dítěte a k jeho uvedení do života církve.
- V době dětství bude proto katechetický postup zcela výrazně výchovný a bude zvláště zaměřen na rozvoj těch lidských schopností, které jsou antropologickým základem života víry, jako je schopnost důvěřovat, postoj vděčnosti, odevzdanosti, vzývání, radostné účasti... Výchova k modlitbě a uvádění do Písma svatého jsou ústřední prvky křesťanské formace maličků.
- Konečně je třeba mít na zřeteli důležitost dvou životních prostředí výchovy: rodiny a školy. Rodinná katecheze je v jistém smyslu nenahraditelná, jednak proto, že se děje v prostředí pozitivním, kde se dítě cítí přijímáno, jednak díky přitažlivému příkladu dospělých, jednak vzhledem k prvnímu probouzení smyslu pro praktický život z víry.

P 1.4 Katechetické směrnice České biskupské konference

se podmínkami k 1. svatému přijímání vůbec nezabývají

P 1.5 Quam singulari

Kongregace pro svátosti, 8. 8. 1910, Dekret o časném a častém svatém přijímání (Pius X.)

O Piu X. a jeho vztahu ke svatému přijímání dětí vypovídá kniha německého autora Hünermanna „Hořící oheň“, která vypráví jeho zkušenost s touhou a odpíráním přijetí Těla Kristova. V dekretu Quam singulari podrobně popisuje zavrženíhodné zvyky v bránění přístupu dětí ke svatému přijímání, popisuje vývoj od prvotní církve, přes církevní otce, IV. lateránský sněm a Tridentický koncil. Následuje výběr některých článků (jedná se o neoficiální překlad z němčiny). K tomu poznamenáváme, že celý dokument je nutné číst v perspektivě II. vatikánského koncilu.

Až do 13. století se svaté přijímání podávalo dětem již při křtu pod způsobou vína, někde byly dětem přenechávány částičky, které zůstaly po přijímání dospělých.

IV. lateránský koncil roku 1215 potvrdil novou praxi, která byla uznána některými místními synodami (kán. 21) a uzákonil povinnost přistoupit ke svátostné zpovědi a svatému přijímání, jakmile dítě dospělo k prvním náznakům užívání rozumu a přiměřenému poznání svátosti.

Tridentský koncil (sezení 21., hlava IV) nezavrhl starou praxi, kdy se dětem podávala eucharistie ještě před užíváním rozumu, ale potvrdil výslovně lateránský dekret a podtrhl nutnost začít přistupovat ke svátostem, jakmile dosáhnou věku rozlišování a alespoň jednou za rok přijmout svátosti. Kdo by popíral tento požadavek, ten ať je z církve vyobcován.

V kapitole Omyly a zneužití pojmu „věk rozlišování“ se píše o rozporech vzhledem ke stejnému věku přijetí svatého přijímání a svaté zpovědi – dekret požaduje stejný věk. Dále o požadovaných znalostech a věku, který by umožnil všeobecnou znalost víry a důkladnější přípravu. Dekret upozorňuje, že motivací k těmto omezením pro děti byla údajně větší důstojnost k Nejsvětější svátosti, ale tento přístup způsobil mnoho škod. „Nevinné děti tím byly vzdalovány od Ježíše Krista a chyběla jim jakákoliv strava pro vnitřní život. Z toho nezřídka vyplývalo, že mládež byla oloupena o neúčinnější pomoc a dostala se tím do všelikých pastí. Ztratila čistotu a oddávala se neřestem ještě před tím, než okusila svatá tajemství.“ Dále je odsuzováno odpírání svatého přijímání v nebezpečí smrti a odpírání svaté zpovědi a rozhřešení před přijetím svatého přijímání. „Enormní škody povstávají skrze ty, kteří trvají na zcela zvláštní přípravě, nad rámec povinné dostačující přípravy. Snad si neuvědomují, že takový pohled pochází z omylu jansenistů, kteří chápali eucharistii jako odměnu a ne jako prostředek uzdravení pro lidskou slabost.“ Oproti tomu tridentský koncil nabízí jiný pohled. Tento koncil učil, že „eucharistie je protijedem na denní chyby a ochraňuje nás před těžkými hříchy“. Kongregaci pro svátosti bylo znovu posíleno a zdůrazněno učení, které věřícím, dospělým i dětem, dovoluje denní svaté přijímání pod dvěma podmínkami (dekret z 26. 12. 1905) a sice: stav milosti a správný úmysl. Církevní dějiny dosvědčují, že bylo více synodů a biskupských nařízení od 13. století, krátce po lateránském koncilu, které umožňovaly dětem přístup k přijímání od sedmi let. Podobný názor zastával svatý Tomáš Akvinský: „Jakmile děti jednou začnou v určité míře užívat rozum, tak jsou schopny úcty vůči svaté eucharistii, pak jim může být tato svátost podána.“ (Summa Teol., 3. část, otázka 80, článek 9, bod 3).

Z výše uvedeného vyplývá, že věk rozlišování pro svaté přijímání je dosažen tehdy, když dítě dokáže rozlišovat eucharistický chléb od chleba obyčejného, takže může s úctou přistoupit k oltáři. Proto se nepožaduje žádná dokonalá znalost pravd víry. Také plné používání rozumu není nutné. Začátek činnosti rozumu je dostačující. To znamená, že děti umí do určité míry používat svůj rozum. Proto se nedoporučuje svaté přijímání odsunovat a stanovovat pro přijetí zralejší věk. Toto zneužití Svátý stolec vícekrát odsoudil. Již papež Pius IX. to učinil dopisem francouzským biskupům psaným kardinálu Antonellimu 12. 3.

1866, ve kterém tvrdě káral jednotlivé diecéze za zvyklosti, které odsunovaly první přijímání až na zralější a předem přesně stanovená léta. (...)

Aby byla plně odstraněna výše zmíněná zneužití a aby děti byly od útlého věku niterně spojeny s Kristem a aby žily jeho životem a aby mohly najít ochranu proti nebezpečím zkázy, kongregace po zralém uvážení na svém plenárním zasedání 15. 7. 1910 vydala pro první svaté přijímání následující všeobecné předpisy, které je třeba dodržovat:

- a) Povinnost přijetí svatého přijímání na počátku používání rozumu: Věk rozlišování pro svaté přijímání a svatou zpověď je tehdy, když dítě začíná myslet, to znamená přibližně od sedmého roku, někdy trochu později, ale i dříve. Od této doby má dítě povinnost svatého přijímání a svaté zpovědi alespoň jednou rok.
- b) Znalosti, které se nepožadují: K první svaté zpovědi a k prvnímu svatému přijímání není požadována přesná a úplná znalost křesťanského učení. Děti si však musejí později přivlastnit celý katechismus postupně, jak to bude odpovídat jejich chápání.
- c) Nutné a dostačující znalosti: Náboženská znalost, která je žádoucí pro dítě, aby se odpovídajícím způsobem připravilo na první svaté přijímání, spočívá v tom, aby v míře své schopnosti chápalo tajemství víry k blaženosti nezbytně nutné a rozlišovalo eucharistický chléb od obyčejného chleba a přistoupilo ke stolu Páně se zbožností odpovídající věku.
- d) Zodpovědnost a právo ohledně prvního svatého přijímání: Povinnost dětí zpovídat se a přijímat se vztahuje hlavně na ty, kteří se o děti starají – na rodiče, zpovědníka, učitele a faráře. Podle římského katechismu to přísluší otci nebo jeho zástupci stejně tak jako zpovědníkovi, aby dítě přistoupilo k prvnímu svatému přijímání.
- e) Všeobecné a slavnostní přijímání: Jednou nebo vícekrát v roce mají faráři oznámit a uspořádat slavnostní přijímání, při kterém mají přijímat nejen prvokomunikanti, ale také ti, kteří už dříve přijali svaté přijímání za souhlasu rodičů a zpovědníka, jak bylo dříve zmíněno. Mají tomu předcházet pro první i druhé poučení a příprava.
- f) Časté denní přijímání a povinnost dalšího vzdělávání: Osoby, které mají zodpovědnost za děti, mají vynaložit veškerou námahu, aby přiváděly děti po prvním svatém přijímání častěji ke stolu Páně, pokud možno každý den, jako si to Ježíš sám a církve toužebně přejí. Děti to mají dělat se zbožností odpovídající jejich věku. Dále se mají starat ti, kteří to mají na starosti, aby děti pokračovaly v návštěvě společného vyučování katechismu nebo aby jiným způsobem obdržely požadované náboženské poučení.
- g) Zpověď a rozhrěšení: Absolutně zavrhnout musíme zvyk odmítat dětem po dosažení používání rozumu zpověď anebo ji nikdy neabsolvovat. Je

povinností biskupů, aby sami podle okolností použitím práva, které jim náleží, toto zcela vykořenili.

- h) Viatikum, svátost nemocných a pohřeb: Absolutně odmítáme špatný zvyk odpírat dětem po dosažení používání rozumu viatikum a svátost nemocných a pohřbívat je podle ritu pohřbů pro děti. Biskupové mají přísně postupovat vůči těm, kteří se od tohoto zvyku neodvrátí.

P 1.6 O užívání rozumu a schopnosti poznávání z pedagogické a psychologické literatury

Katechetika, Consilie Nováková OSU, MCM Olomouc 1997

Po třetím roce, je to období druhého dětství, začíná být dítě samostatnou individualitou. Zdokonaluje orientaci v prostoru i čase, rozšiřuje společenský kontakt. Počíná se u něj vytvářet vědomí nutnosti, povinnosti, studu, viny, formuje se pomalu charakter, základ lidské osobnosti. Dítě se učí postoji ke škole, k učení a povinnostem vůbec. Nejmenší děti se učí všemu nápodobou. Toho si musejí být vychovatelé vědomi a své skutky, slova i jednání podle toho řídit.

Šestileté dítě je již intelektuálně rozvinuté, schopné soustředěné činnosti, dostatečně citově i společensky disciplinované, touží po organizovanější činnosti, po kolektivnější činnosti než je mateřská škola nebo domov. (...) Těžiště činnosti se přesunuje na práci, která se jasně diferencuje od hry.

Duševní vývoj a duchovní zrání dítěte v křesťanské rodině, Dr. Rudolf Smahel, MCM Olomouc 1993

Na co by měli rodiče, kteří si přejí, aby jejich děti dorostly později do zralé křesťanské víry, již dnes klást v jejich náboženské výchově velký důraz?

Filicita Betz na to odpovídá, Ježíš se projevil jako **nový člověk**, jehož znakem byla jeho božská bezprostřednost, před níž náboženské zákony a předpisy ztrácejí svůj význam. Když má být toto viditelné v Ježíši cílem křesťana na jeho životní cestě, pak to pro náš praktický život znamená: „abychom se zcela nasměřovali na Boha, abychom se stali vnímavými pro něho a jeho sílu, abychom se stali propustnými pro jeho energii, abychom se stali schopnými naslouchat, abychom se naladili na přijímání, abychom ho v nás nechali působit, abychom chtěli s ním, abychom nechtěli mimo jeho vůli, ale v proudu jeho vůle spolu plynout a tím být zúčastněni na dokončení stvoření, na novém utváření všeho toho, co je nezdravé... To se odehrává zcela volně a neokázale. Na první pohled se chováme jako všichni – vnitřně ale spolupůsobíme na nástupu nového, vzhledem k Bohu bezprostředního člověka.“

Proto F. Betz s výhledem na tento cíl u dětí předškolního věku **mezi čtvrtým a sedmým rokem** klade důraz na to, aby se dbalo na dětskou vnímavost pro obrazy a symboly, a rodiče, aby se pokusili jednat tomu přiměřeně. Děti tuší pozadí a celou skutečnost prožitelných věcí. Jde o to, aby se podpořila jejich

schopnost vnímání a prožitků, „aby se sloužilo lidskému rozšiřování vědomí v božské oblasti, která nás obklopuje jako vzduch, jež dýcháme.“

Na otázku položenou na začátku odpovídá Gregor Tischler: „Cílem náboženské výchovy musí být přivést člověka k plnosti života... Cesta k tomu může být jen cesta lásky. Ta se ale musí stát konkrétně prožitelnou, konkrétně zakusitelnou...“ (...)

O náboženský rozvoj a výchovu se vždy musíme **starat dnes a neodsunovat je na zítra**. Je nesprávné, když se ptáme, co může vykonat náboženská výchova už v předškolním věku. Tento dlouho zastávaný nábožensko pedagogický názor spočívá **na kognitivní dimenzi** (kladoucí důraz na rozum) zúženého chápání náboženského rozvoje a také na náboženství a víře, která nepojímá celého člověka. Když se tedy ptáme na význam raného úseku života pro později zrající křesťanskou víru, neptejme se: Co můžeme dětem už dnes zprostředkovat z obsahu křesťanské víry? Spíše se ptejme: Jakým způsobem, specifickým pro vývojový stupeň, se může dítě cítit jako celý člověk (kterým není teprve později) dnes v „Boží bezprostřednosti“ (kterou nedosahuje teprve později)? Zkušenost, kterou teď může udělat nebo také nemůže udělat, vchází ovšem také do jeho později uzrávající podoby víry, nebo také nevchází, podle krásných Rilkových slov, že svůj život žijeme „v rostoucích kruzích“. Náboženská výchova se tedy neděje jenom nebo teprve pro později, ale pro dnes. Dnes může dítě zkusit „Boží bezprostřednost“ – v každém vztahovém aktu, skrze všechno, co se stává v naší současnosti. (...)

Teď je doba zralosti. Co nemůže růst teď, to bude moci později dorůst jen sotva nebo za největší pedagogické nebo terapeutické námahy. Jestliže nový člověk nemá zůstat jen prázdným nezávazným tlachem, a „celek namířený na Boha“ jen nespelnitelnou touhou tkvící v asketických cvičeních, pak náboženská výchova k rozvoji „být vnímavý pro něho a jeho síly“, k „být propustný pro jeho energii“, k „naslouchat mu“, „naladit se na příjem“ začíná tehdy, když je čas k tomu, aby se tyto nové zkušenosti mohly udělat dříve, než na jejich místo nastoupí jiné zkušenosti. Protože žádná životní dráha nezůstává prostá zkušeností, co život je a může být. (ze str. 55 – 57, text pokračuje)

P 1.7 O spolupráci rodičů při přípravě na první svaté přijímání

První svaté přijímání dítěte je událostí, která přivádí rodiče k zastavení, jaký je smysl a jakou hloubku má to, co prožíváme. Budí otázky, zda je nutné, aby dítě poznalo Ježíše k tomu, aby se lidsky rozvíjelo, čestně žilo a milovalo. Ve spolupráci s rodiči je možné vybavit dítě vnitřním motorem lásky, kterým je víra v Ježíše Krista. Záleží na rodičích, nakolik toto pozvání přijmou.

a) Úkolem rodiny je chránit a vyživovat své děti. K plnosti života patří i poznání Božích příkazů, které vedou ke skutečnému štěstí. Důležitým

úkolem rodičů je tedy odevzdávání morálních hodnot, na které ukazují právě Boží příkazy. Dítě je nepotřebuje ale jen slyšet, ale i vidět, jak rodiče v životě upřednostňují dobro, pravdu, spravedlivost a lásku.

- b) Zkušenosti z rodiny se mohou stát odrazovým můstkem pro pochopení a prožívání zkušeností víry. Aby se to dělo, je nesmírně důležitý rozhovor s dětmi. Pouze v něm bude dítě schopné pochopit, že život víry není pouze plněním některých povinností, často nařízených (jít na mši svatou, modlit se)“, ale něčím, co se bezprostředně dotýká jeho života.
- c) Mše svatá je pro dítě otevřenou otázkou. Je třeba, aby se jí dítě účastnilo od malička, neboť život vyžaduje, aby se člověk učil již od dětství děkovat, poslouchat druhé a dělit se s jinými. Také vytvářet společenství lásky a osvojovat si ducha služby. K tomu jsme vedeni při každé mši svaté. A abychom měli sílu tyto hodnoty žít, přijímáme pokrm – samého Ježíše Krista pod způsoby chleba a vína. Ježíš se nám dává za pokrm, abychom byli silní v konání dobra a odolávání pokušením, byli zdraví na duši, aby se v ní neusídlily různé hříchy, abychom rostli v dokonalosti a věčně žili. Ale tím nejhlubším důvodem pro přijímání Ježíše je jeho touha po sjednocení s námi.
- d) Rodiče vedou děti k pochopení toho, co je praktický křesťanský život – obyčejný život proniknutý hlubokým a neochvějným přesvědčením, že Bůh má zájem o člověka, nezůstává lhostejný k tomu, co člověk dělá, prožívá, s čím se setkává. Bůh nás zve, abychom na něj zaměřili celý svůj život, aby se všechna naše činnost, slova i postoje staly výrazem našeho trvalého zájmu o Něj.

Podle knížky ThDr. Jozefa Šeliny: Najvzácnejší dar

P 2 Příloha 2

P 2.1 Publikace a pomůcky dostupné na Katechetickém centru

Jozef Šelina: Najvzácnejší dar (psáno jako příručka pro rodiče, bohatý metodický materiál – obrazy, příběhy, schémata, pomůcka pro zpytování svědomí)

Ludmila Muchová: Tajemství chleba (metodika k přípravě dětí mladšího školního věku k prvnímu přijetí svátosti eucharistie, celkem 11 katechezí, počítá se se spoluúčastí rodičů)

Ludmila Muchová: A přece přinášejí štěstí (metodika k přípravě dětí mladšího škol. věku ke svátosti smíření, 15 katechezí včetně návrhu na kající bohoslužbu)

Jiří Kaňa, Pavla Schrötterová: Odpust' (výklad svátosti smíření včetně zpovědních zrcadel pro mladší i starší děti a základní modlitby)

P. Josef Brtník, Zdeňka Nečasová: Svátost smíření (pomůcka ke zpytování svědomí a ke svátosti smíření spíše pro starší děti nad 9 let)

Jiří Kaňa, Pavla Schrötterová: Nedělní misálek (včetně eucharistických modliteb pro mše s dětmi)

Paolo Brenni, Paul Nussbaumer: Příběhy k prvnímu svatému přijímání (12 příběhů převážně ze života světců o jejich vztahu k Eucharistii)

P 2.2 Časopisy Duha – monotematická čísla

Máš mě rád (o křtu a jeho symbolice) – č. 2/ročník 1995-96

K pochopení vyznání víry:

Vyznání víry (výklad Apoštolského vyznání víry) – č. 18/1998-99

Věříme (sešitek s výkladem Apoštolského vyznání víry) – č. 16/2005-06

K prohloubení modlitby:

Milosrdný otec (o otci na nebi i na zemi, Otče náš, podobenství o milosrdném otci) – č. 18/2002-03

Modlitby do tašky a aktovka s modlitbami (pomůcka ke katechezi o modlitbě v různých životních situacích) – č. 2/2001-02

S Bohem po celý den (modlitební květina – názorný plakát) – č. 2/2005-06

Bůh mě má rád – Modlitby pro děti (sešitek s modlitbami pro různé situace) – č. 12/1996-97

Ochráň mě, Bože! – modlitby pro malé i velké (netradiční modlitební sešit pro pravidelné každodenní situace včetně základních modliteb) – č. 16/2002-03

Otče náš – Ty jsi se mnou (obrazy s výkladem, návod k pohybovému a výtvarnému ztvárnění této modlitby) – č. 13/1995-96

K porozumění mši svaté:

Bůh k nám mluví skrze znamení (symbolický význam kříže, oltáře, křtitelnice, paškálu apod.) – č. 5/1998-99

Co, kdo, kdy – Bohoslužba slova (výklad scénáře pro ministranty a ministrantky) – č. 9/2003-04

Co, kdo, kdy – Bohoslužba oběti (výklad scénáře) – č. 10/2003-04

Slavíme mši svatou (s obrázkovým misálkem – sešitkem) – č. 9/1993-94 a také č. 2/1999-2000

K přípravě ke svátosti smíření:

- Odpuštění uzdravuje (se barevným pracovním sešitem – vhodné jako pomůcka pro zpytování svědomí, výchovnu ke svátosti smíření, didaktický materiál pro bohoslužby pokání) – č. 13-14/ročník 2003-04
- Povzbuzení k životu (pomůcka k přípravě ke svátosti smíření se sešitkem Ztracená ovečka vhodným ke zpytování svědomí) – č. 12/1999-2001
- To se lehkou řečí, hůř udělá... (stolní hra motivující ke správnému jednání) – č. 13/1997-98
- Nalézt cestu (využití labyrintu a bludiště jako obrazu hledání cesty marnotratného syna zpět k Otci) – č. 2/1998-99
- Pokání (výklad svátosti smíření včetně pomůcek – zpovědního sluníčko s postupem, jak se správně zpovídat a s děkovnými modlitbami za odpuštění) – č. 12/1995-96
- Usmíř se s Bohem (výklad pojmu „smíření“ – příběhy, příklady) – č. 12/1992-93
- Máme se obrátit? (výklad pojmu, příběhy) – č. 12/2003-04
- Bůh vede svůj lid k šťastnému a radostnému životu (pomůcka k porozumění obsahu Desatera, příběhy) – č. 11/2005-06
- Deset přikázání (s formulací Desatera pro děti) – č. 1/2001-02
- Desatero (výklad smyslu omezení v našem životě) – č. 11/1995-96
- Desatero – ukazatele pro život (příběhy k jednotlivým přikázáním ze života současných dětí) – č. 4/1992-93

K přípravě k přijetí eucharistie:

- „Pojď,“ říká Ježíš (modlitební kostka za jídlo a sešitek „Pojď, říká Otec“ podle podobnosti o marnotratném synovi) – č. 11/ 1997-98
- První svaté přijímání – Příprava slavnosti v rodině (rozšířené číslo, obsahuje část pro rodiče a učitele náboženství formou listů pro rodinu a část pro dítě) – č. 10/2002-03
- Bůh stvořil proměnu (pomůcka k pochopení, že i mne Bůh svatým přijímáním může proměnit ke svému obrazu) – č. 3/2002-03
- Příprava darů k proměňování (pomůcka k pochopení proměňování v širších souvislostech) – č. 12/2005-06
- Tajemství chleba (příběhy o chlebu, hádanky, modlitba za chléb, recepty) – č. 9/2001-02
- Pět chlebů a dvě ryby a všichni se nasatí (obrázky k příběhu) – č. 12/2000-01
- Jak se peče chléb (obrazy s výkladem, co předchází modlitbě nad dary) – č. 2/1993-94
- Od hroznu k vínu (péče o vinici, proměna hroznů ve víno) – č. 11/2004-05